

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN BUCUREȘTI SCURT ISTORIC

Adriana Stroe, Aurelian Stroe

Keywords: Romania, Bucharest, establishment for higher studies, the Academy of High Commercial and Industrial Studies (AISCI), the Academy of Economic Studies, Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy, A. Culina, Cecilia Cuțescu-Storck, Cleopatra Alifanti.

Abstract

The topic of this article is the building at No. 6 in Piața Romană, in Sector 1 of Bucharest, an establishment of the Academy of Economic Studies. The edifice is categorized as a historic monument, having the code B-II-m-B-19597.

The preoccupation to establish economic studies in the United Principalities goes back to mid 19th century, while the necessity to found a practice-oriented Academy became stringent around early 20th century. In 1913 the Academy of High Commercial and Industrial Studies (Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale – AISCI) was created, and, as early as the beginning, the need to built its own establishment was felt. In 1924, the Administrative Board approved the start of the construction work and the contract with the architects Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy and A. Culina, so that, on November 15, 1926, the establishment of the Academy could be inaugurated. At that time, the establishment comprised two wings: the main wing and the wing of the amphitheatres. In 1934-1935 the main wing was enlarged with a new building, its architect being A. Culina. In the 1970s, the two establishments in Calea Dorobanți were built, the head of project being arch. Cleopatra Alifanti.

The edifice of the Academy of Economic

Studies is representative of the edifices for higher studies that were constructed in late 19th century and early 20th century. A special component with regard to appearance and technical execution is the Wing of the Amphitheatres. While the main wing (arch. Gr. Cerchez) iterates elements of volumetry, decoration and adaptation to the front used for large official buildings that are placed in representative areas of the city (e.g. the BCR establishment in Piața Universității), for the wing of the amphitheatres, Edmond van Saanen-Algy used a modernist architecture, with large openings, with structure elements that also play an aesthetic role.

Studiul istoric de față are ca obiect construcția situată în Piața Romană nr. 6¹, sect. 1, București, localul principal și cel al amfiteatrelor ale Academiei de Studii Economice.

Clădirea este clasată monument istoric, având codul de monument B-II-m-B-19597 și se află, de asemenea, în zona de protecție a monumentelor de arhitectură din Piața Romană, nr. 5 și nr. 8, și în zona de protecție a Ansamblului de arhitectură «Bd. Lascăr Catargiu».

Zona în care este amplasat monumentul, Piața Romană, deși apărută târziu în structura orașului modern², este unul din punctele de

¹ Parcela pe care este amplasată construcția menționată este situată în Piața Romană, la nr. 6, dar, datorită caracteristicilor de mărime ale clădirii, are numere poștale și în str. Căderea Bastiliei (nr. 2-10) și în str. Stanislas Cihoschi (nr. 3 și 5).

² Piața Romană apare cu traseul actual pe planul cadastral de la 1895, iar conformația circulară a Pieței Romane a fost stabilită în jurul anului 1900. Parcela pe care va fi construită clădirea analizată

greutate ale acestuia.

Preocuparea pentru înființarea învățământului economic pe teritoriul Principatelor datează de la mijlocul sec. XIX, când, în 1843, la Academia Mihăileană de la Iași au avut loc primele lecții de economie, profesor fiind Ion Ghika. Spre sfârșitul sec. XIX, lecții de economie existau în programa Facultății de Drept, dar practicienii reproșau acestora caracterul lor prea teoretic.

Studierea înființării unei Academii cu orientare practică, ce urma să formeze specialiști necesari dezvoltării economice accelerate a țării, a început în anul 1912, când Ministerul de Industrie și Comerț a cerut atașaiilor comerciali din Hamburg, Anvers, Londra și Paris să trimită material documentar privitor la învățământul superior comercial din țările respective. A fost constituită o comisie de analiză a materialului³, iar, în anul următor, a fost creată, printr-o lege promulgată prin Decretul Regal nr. 2978/6 Aprilie 1913 și publicată în MO nr. 12/Aprilie 1913, Academia de Înalte Studii Comerciale și Industriale (AISCI).

Nevoia unui local propriu a fost resimțită chiar de la inaugurarea instituției, la 1 Noiembrie 1913, fiecare an universitar debutând cu un apel către guvern pentru obținerea fondurilor necesare pentru cumpărarea sau construirea unui local.

Începutul real în această direcție a fost făcut în anul 1919, când unul din profesorii Academiei, I. N. Angelescu, a fost numit Director General al Comerțului. Acesta a propus crearea unui „fond de comision” destinat dezvoltării culturii economice. Fondul urma să fie alimentat de o taxă

de 2% asupra importului și exportului de mărfuri. Guvernul a aprobat această măsură, astfel încât, la scurt timp de la înființarea fondului, Academia a primit suma de 2.500.000 lei pentru cumpărarea/construirea unui local propriu. La această sumă Ministerul Industriei și Comerțului a adăugat, în 1921, suma de 15.000.000 lei.

Inițial, rectorul de atunci al Academiei, Stanislas Cihoschi, a propus să fie cumpărată o clădire care să fie, apoi, amenajată ca local de învățământ, însă această achiziție nu a putut fi realizată prea curând. În paralel cu această propunere, câștiga teren ideea de construire a unui local proiectat dintru început să corespundă cerințelor de spațiu și dotări necesare unui învățământ modern.

În acest scop Academia a cumpărat, în luna Mai 1922, un teren situat pe str. Romană (azi Bd. Dacia și Piața Romană), colț cu str. Cometa (azi str. Căderea Bastiliei). Tot atunci, a fost contractată întocmirea planurilor construcției cu arhitectul Grigore Cerchez⁴, acesta colaborând cu arhitectul Edmond van Saanen Algy⁵ la proiectarea localului Academiei.

În același an, pe fondul crizei financiare, Ministerul Finanțelor a cerut restituirea sumelor primite de Academie din „Fondul de Comision”, aceasta rămânând numai cu terenul achiziționat în strada Romană și suma de 4.120.000 lei.

La 12 Februarie 1924 a fost ales ca rector I. N. Angelescu, fervent susținător al construirii unui local adecvat pentru Academie. Acesta și-a luat răspunderea procurării fondurilor, prevăzute a se ridica la cca. 50.000.000 lei. La 8 Martie, în

nu exista, ca atare, în planul de la 1895; pe acest loc se aflau o parcelă de formă aproximativ triunghiulară, proprietate a comunei, în urma exproprierilor pentru trasarea Bulevardului Colței, și o parcelă mare (proprietatea Cleopatrei Lecca), cu două corpuri de locuințe, dintre care una amplă, precedată de grădină amenajată.

³ Compusă din D. Hagi Theodoraki, președintele Camerei de Comerț din București, Chr. D. Staicovici, secretarul aceleiași, D. Comșa, Stanislas Cihoschi, profesor la Școala de Științe de Stat, Aristide Blank, directorul băncii Marmorosch Blank & Co, G. J. Juvara, director comercial din Ministerul de Industrie și Comerț.

⁴ Grigore Cerchez s-a născut la București/Râmnicu Vâlcea în 1850. A plecat în 1866 la Paris unde a terminat liceul și a urmat cursurile Școlii Centrale de Arte și Meserii, specialitatea „construcții”. Întors în țară în 1873 a profesat atât ingineria cât și arhitectura, în această din urmă calitate fiind autor a mai multe clădiri publice, dintre care cea mai cunoscută este clădirea Universității de Arhitectură. A condus, de asemenea, o antrepriză de construcții.

⁵ Edmond van Saanen Algy, al cărui tată a fost Ministru de Externe al Munteniei și apoi al Principatelor Unite, a făcut parte din prima generație de arhitecți cu studii în străinătate. Arhitect, pictor, muzicant, a participat și la proiectarea Palatului telefoanelor.

Fig. 1 – Clădirea principală (reproducere din "Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București", Anul XIV, 1926-1927, București, 1927).

același an, Consiliul de Administrație a aprobat începerea lucrărilor și contractul cu arhitecții Grigore Cerchez, Edmond van Saanen-Algy și A. Culina, pentru definitivarea planurilor, respectiv supravegherea construcției. Între timp, terenul din Piața Romană s-a dovedit insuficient fiind necesară achiziționarea unor terenuri învecinate.

La 24 Aprilie 1924 a fost ținută licitația pentru darea în antrepriză a construcției „de roșu”; licitația a fost câștigată de arh. Grigore Cerchez. La 4 Mai 1924 au început lucrările, iar la jumătatea anului 1925 construcția era ridicată „la roșu”, la 17 Iulie 1925 fiind dată în antrepriză, tot lui Grigore Cerchez, execuția învelitorii. În cursul lunii August a aceluiași an au fost licitate restul lucrărilor la construcție – tencuieli, scări, etc. Licitarea a fost câștigată tot de către Grigore Cerchez.

În paralel, au avut loc licitațiile pentru lucrările de tâmplărie (fabricile „Locuința Română” și „Fabrica de Tâmplărie Artistică” din Cluj), fierărie („Frații J. & P. Lăzărescu”), încălzire și sanitare

(„Mecano”), instalații electrice („Energia”), ascensoare (Fr. Porn), zugrăveli și vopsitorii (Antrepriza „Stanciu”), mobilier, Academia propunându-și ca lucrările să fie terminate la 1 Octombrie 1926.

Luni 15 Noiembrie 1926, Palatul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale a fost inaugurat în prezența a numeroși invitați. (Fig. 1). La deschidere au luat cuvântul Patriarhul Miron Cristea, rectorul Academiei – Dr. I. N. Angelescu, ministrul Industriei – M. Berlescu, și președintele Uniunii Camerelor de Comerț, și Industrie, Dr. Șt. Cerchez⁶.

După terminarea festivităților a fost semnat un „Act Comemorativ” și a fost vizitat localul, care, la acea dată, era compus din două corpuri:

- corpul principal, care adăpostea aula, cabinetul rectorului, cabinetele profesorilor,

⁶ Placa de fundație, aflată la primul nivel, deasupra scării dinspre vestibul are următorul text : «Acest Palat s-a ridicat/ sub augusta domnie / a/ Regelui Ferdinand I/ rector fiind dl. Prof. Dr. I. N. Angelescu/ arhitecți profesor Gr. Cerchez și E. van Saanen Algi/ arhitect controlor A. Culina/ 1924-1926».

Fig. 2 – Corpul amfiteatrelor – fațada la str. Stanislas Cihoschi

sala de consiliu, săli de seminar și săli rezervate cursurilor de specialitate, biblioteca studenților și o sală specială pentru profesori, ca și două săli pentru muzeu - corpul amfiteatrelor, care adăpostește, în principal, Auditorium maximum – Amfiteatrul I, cu 663 locuri, Amfiteatrul II, cu 525 locuri, Amfiteatrul III cu 468 locuri și laboratoarele.

Lucrările, în special amenajările interioare ale laboratoarelor, ale expoziției, vestiarelor și ale bufetului-cantină au fost finalizate în prima jumătate a anului 1927.

O parte a mobilierului, donat de Ministerul Comerțului, făcea parte dintre piesele expuse la Expoziția Generală Română din 1906.

În 1928 a fost inaugurat căminul studențesc

din str. Cometa (azi str. Căderea Bastiliei 5).

În 1933 în Aulă, în absida din spatele tribunei, a fost pictată, de către Cecilia Cuțescu-Storck, marea frescă înfățișând „Istoria comerțului românesc”.

În 1934-1935 corpul principal a fost extins cu o nouă aripă în prelungirea celei dinspre strada Cometa, destinată, în special, pentru bibliotecă; arhitect A. Culina.

În anii 1970 ai sec. XX, au fost construite cele două corpuri din Calea Dorobanți, șef de proiect fiind arh. Cleopatra Alifanti.

Clădirea Academiei de Studii Economice are plan neregulat, cu patru aripi care închid complet o curte interioară dreptunghiulară. Are două corpuri: corpul cu acces principal din Piața Romană, numit în continuare “Corpul Principal” și corpul care închide curtea interioară spre str. Stanislas Cihoschi, numit în continuare “Corpul Amfiteatrelor”.

Clădirea Academiei de Studii Economice se face remarcată, în cadrul Pieței Romane, prin volumetrie și arhitectura clasicizantă a fațadei Corpului Principal, proiectată pe silueta piramidală a ultimelor niveluri ale Corpului Amfiteatrelor.

Corpul principal are plan în U, cu subsol tehnic, trei niveluri și nivel de mansardă, acoperiș parțial cu rupere de pantă, parțial cu terasă, iar la

Fig. 3 – Amfiteatrul II – interior

Fig. 4 – Monograma AISCI

Fig. 5 – Aplică – casa scării de onoare

colțul spre Piața Romană, dom cu lanternon.

Fațadele spre Piața Romană și str. Căderea Bastiliei, cu decorație clasicistă, sunt simetrice față de colțul în arc turtit al clădirii, care conține accesul principal. Interioarele și în special cele “de reprezentare” (holul cu scara de onoare, Aula, Muzeul, Biblioteca) prezintă aceleași caracteristici stilistice cu ale fațadei la stradă.

Corpul amfiteatrelor, cu plan dreptunghiular, demisol, 7 niveluri și nivel tehnic are fațada principală spre str. Stanislas Cihoschi (Fig. 2). Aceasta are trei niveluri de ferestre înalte, în trepte,

care sugerează structura interiorului, separate de “contraforți” stilizați, cu banchete care subliniază nivelul demisolului. La ultimul nivel se află un balcon continuu, cu parapet metalic. Nivelul tehnic este decorat cu pilaștri aplatizați, stilizați și are acoperiș piramidal, în trepte. Sala laboratoarelor, situată la demisol, are plafon în carenă, pe grinzi.

Amfiteatrul I (Auditorium maximum) are pe latura de fund balcon pe două niveluri și lateral balcon în trepte. Plafonul, de asemenea în trepte, casetat, este sprijinit pe grinzi și console. Amfiteatrul II (Fig. 3) este similar Amfiteatrului I, dar nu are balcoane. Amfiteatrul III, scund, are plafon pe grinzi. La ultimul nivel se află două săli de curs, cu plafoane pe grinzi pe console. Corpul amfiteatrelor păstrează liftul original.

Clădirea Academiei de Studii Economice este semnificativă pentru clădirile de folosință publică – clădiri pentru învățământul superior de la sfârșitul sec. XIX-1/4 sec. XX, care îmbină stilul emfatic al clădirilor oficiale cu necesitățile unui

Fig. 6 – Corpul amfiteatrelor (reproducere din "Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București", Anul XIV, 1926-1927, București, 1927).

învățământ modern. Fațadele, păstrate în starea originală, au motivele decorative tipice, atât ca repertoriu cât și ca dispunere, pentru clădirile oficiale menite a mobila piețele și bulevardele deschise în București la sfârșitul sec. XIX-începutul sec. XX. Partiul și decorația originală, în special cea a încăperilor de reprezentare, sunt, de asemenea, bine păstrate. De remarcat tratarea diferențiată a spațiilor interioare în funcție de importanța lor. La interior sunt păstrate elemente de mobilier originare, ex. Aula, biblioteca, sala V. Madgearu, vitrinele în stil național românesc de la parterul scării de onoare. Sunt păstrate și dotări originare (Fig. 4), ex. lustre, plafoniere, aplici (Fig. 5) din casa scării de onoare.

O componentă deosebită, ca aspect și realizare tehnică, este reprezentată de Corpul Amfiteatrelor. În timp ce corpul principal reia elemente de volumetrie, decorație, adaptare la front folosite la clădiri oficiale ample, amplasate în spații reprezentative ale orașului (ex. localul BCR din Piața Universității), în corpul amfiteatrelor arhitectul a folosit o arhitectură modernistă, cu deschideri largi, cu elemente de structură care au totodată și rol estetic (Fig 6).

Deosebirea este datorată, credem, nu numai diferențelor de amplasare (corpul spre Piața Romană fiind conceput special pentru a da monumentalitate acestui spațiu care urma să devină unul reprezentativ pentru orașul modern, în timp ce corpul amfiteatrelor, așezat pe o stradă secundară, permitea o mult mai mare libertate de exprimare), ci și stilurilor diferite ale celor doi arhitecți. În timp ce Grigore Cerchez, cel ce a proiectat Corpul Principal, profesa, în special în cazul marilor clădiri publice, o arhitectură caracteristică pentru o epocă arhitecturală aproape încheiată, influențată de arhitectura franceză a sfârșitului de sec. XIX - începutul sec. XX, Edmond Van Saanen-Algy, proiectantul corpului amfiteatrelor, era adeptul unei arhitecturi moderniste, simplificată, luminoasă, în care elementele de structură devin și elemente decorative.

BIBLIOGRAFIE

„Anuarul Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București”, Anul XIV, 1926-1927, București, 1927.

„Arhitectura”, Anul VII, Nr. 1, Ianuarie-Martie 1941 (nr. jubiliar – 1891-1941. *Semicentenarul Societății Arhitecților Români*).

Mariana Celac, Octavian Carabela, Marius Marcu-Lapadat, *București, arhitectură și modernitate. Un ghid adnotat/Bucharest, architecture and modernity. An annotated guide*, ARCUB/SIMETRIA, București, 2005.

Douăzeci de ani de activitate a Academiei de Înalte Studii Comerciale și Industriale din București. 1913-1933. Privire critică, Institutul de arte grafice și editură „Tiparul românesc” S. A., București, f. a.

Grigore Ionescu, *București. Ghid istoric și artistic*, Fundația pentru literatură și artă „Regele Carol II”, București, 1938.

Nicolae Lascu, *Legislație și dezvoltare urbană. București 1831-1952*, București, 1997 (teză de doctorat).

Nicolae Lupu, *Grigore P. Cerchez (1850-1927)*, în „Arhitectura”, Nr. 4, 5/1973.

Duiliu Marcu, *Arhitectură și clădiri. Contribuțiuni la istoria dezvoltării arhitecturii în România dela 1881 până azi*, tiraj á part din „Buletinul Societății Politehnice”, Nr. 10/1931.

Carmen Popescu, *Le style national roumain. Construire une Nation à travers l'architecture. 1881-1945*, Presses Universitaires de Rennes/SIMETRIA, 2004.

Emil Răcilă, *Studii și documente privind Academia de Studii Economice. 1913-1993*, I, București, 1993.